
JAARVERSLAG 2016

Op 26 april 2017 bestaat Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden 51 jaar. Op 1 januari 2016 hadden we 1017 waarvan 978 betalende leden en aan het eind van 2016 1012 waarvan 973 betalende leden. In 2016 zijn 44 nieuwe leden ingeschreven en helaas 49 leden uitgeschreven. Daarnaast wat de Dompfhoorn betreft: 39 ruil- en gratis abonnementen voor bijvoorbeeld de wachtkamer van de huisarts. Via onze vereniging zijn ca. 40 leden ook geabonneerd op "Het Vogeljaar".

HET BESTUUR

Overleden

In 2016 overleed Hugo de Wijs, de bekende stereofotograaf uit Vianen. Hugo was lid van onze vereniging en verzorgde de twee stereokijkkasten met prachtige natuurfoto's in de Schaapskooi. Enkele jaren geleden schonk hij deze kasten aan onze vereniging. Met Hugo's nabestaanden, die het 3D-bedrijf De Wijs voortzetten, is afgesproken dat we in onderlinge samenwerking de stereokijkkasten in bedrijf proberen te houden.

Leden- en bestuursvergaderingen

In 2016 vergaderde het bestuur 14 maal. De geplande reguliere vergadering in juli ging wegens vakanties niet door, maar in februari waren er twee extra vergaderingen i.v.m. voorgenomen bestuurswisselingen en in mei was er een extra vergadering over het op handen zijnde jubileum-symposium.

De *Algemene Ledenvergadering* is gehouden op 21 april. We namen afscheid van de bestuursleden de heer Pieter Hellingman en mevrouw Jopie de Gans en verwelkomden als nieuwe bestuursleden mevrouw Annelies van Egmond en de heren Christiaan Diem en Hans Evers. Het huishoudelijk reglement werd op enkele punten aangepast. Op voorstel van Simon Bakker werd oud-bestuurslid Jan Vink met algemene stemmen benoemd tot erelid. Harry Delpeut stelde voor lid te worden van *Den Hâneker*. Een grote meerderheid van de vergadering bleek dit voorstel te steunen.

Jubileumbomen

Ter gelegenheid van ons 50-jarig bestaan hebben wij herdenkingsbomen aangeboden aan de drie belangrijkste gemeenten binnen ons werkgebied. De gemeenten Leerdam en Vianen ontvingen ieder in dank een wintereik, de gemeente Zederik was blij met een treurwilg. De bomen zijn geplant op in het oog lopende plaatsen in Leerdam, Lexmond en Vianen.

Lintjesregen

Tijdens ons jubileumsymposium op 13 mei kwamen de burgemeesters van Leerdam, Zederik en Vianen naar de Schaapskooi om Koninklijke

Onderscheidingen uit te reiken aan Sonja van Baren, Ruth van Bruggen en Piet Solleveld, als blijk van erkenning voor hun decennialange grote inzet voor natuurbescherming, natuureducatie en landschapsonderhoud.

Ome Gerritprijs

Tijdens de jaarlijkse vrijwilligersbijeenkomst – dit keer was dat een feestelijke barbecue in september – is Peter Stappershoef benoemd tot *Vrijwilliger van het Jaar 2016*. Peter maakt zich al jaren nuttig door allerlei technische en schilderklussen te doen en door zijn inzet voor de werkgroep *Landschapsbeheer*.

Lentefeest, Symposium en Open Dag

Op 16 april werd rond de Schaapskooi weer een *Lentefeest* gehouden. De opkomst was dit jaar bedroevend laag, wat vooral geweten kon worden aan het zeer kille weer en de slechte aankondiging in de huis-aan-huisbladen, die de kopij wel degelijk op tijd hadden ontvangen.

Het *Symposium 'Verbinding'* dat wij op 13 mei organiseerden ter gelegenheid van ons 50-jarig bestaan, verliep daarentegen heel goed. De opkomst was prima, zowel van de kant van de eigen leden als van relaties en gemeente- en provinciebestuurders. Het lezingenprogramma en de discussie over de natuur- en landschapsambities van de op te richten gemeente Vijfheerenlanden vielen in de smaak, en de episodes in en rond de tent werden bovendien begunstigd door goed weer. Hoogtepunt was de hierboven al vermelde unieke lintjesregen.

Op 1 oktober werd een feestelijke aflevering van de traditionele *Open Dag* georganiseerd. Naast de gebruikelijke presentaties door de werkgroepen, leuke activiteiten voor kinderen en het persen en verkopen van fruit, waren er enkele bijzonderheden. 's Morgens werd Jan Vink ingehuldigd als erelid, 's middags trad het *Arkels Visserskoor* op en aan het einde van de dag werden de winnaars van de *fotowedstrijd 'Vroeger en nu in de Vijfheerenlanden'* bekendgemaakt. Mede dankzij het mooie najaarsweer werd de *Open Dag* druk bezocht.

Overige jubileumactiviteiten

Het bestuur heeft in samenwerking met Simon Bakker de fotowedstrijd *De Vijfheerenlanden Vroeger en Nu* georganiseerd. Ook zijn enkele succesvolle jubileumfietsritten door de Vijfheerenlanden en omgeving gehouden – deze activiteit is vrijwel geheel door de werkgroep PR geregeld.

In het kader van het jubileum heeft Simon Bakker alle nog in leven zijnde leden, die ooit deel uitgemaakt hebben van het bestuur, bezocht. Van de betreffende interviews heeft hij een indrukwekkend digitaal boek gemaakt, dat via onze website is te downloaden.

Samenwerking Leerdam

Op verzoek van de gemeente Leerdam hebben wij onze medewerking verleend aan de Boomfeestdag op 16 maart.

Overleg met Rijkswaterstaat, de provincie Utrecht en VVV Vianen

In 2015 is de herinrichting van de uiterwaarden bij Vianen in het kader van *Ruimte voor de Lek* voltooid. In 2016 hebben we driemaal meegepraat in de *Beheergroep Ruimte voor de Lek*, die tot taak heeft te adviseren over het beheer. Ook de Provincie Utrecht maakt deel uit van deze beheergroep, evenals de VVV Vianen, die tevens de gemeente Vianen vertegenwoordigt.

Overleg met Gebiedscollectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en Weidevogelberaad Zuid-Holland

Het agrarisch natuurbeheer wordt tegenwoordig gecoördineerd door gebiedscollectieven. In 2016 overlegden wij driemaal met het *Gebiedscollectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden* over de voorbereiding en de evaluatie van het weidevogelseizoen 2016 en over de ontwikkeling van kruidenrijk grasland. Ook bezochten wij een netwerkbijeenkomst over agrarisch natuurbeheer. Wegens agendaproblemen konden wij het *Weidevogelberaad Zuid-Holland* in 2016 slechts eenmaal bijwonen.

Overleg met Den Hâneker, Zuid-Hollands Landschap, Stichting Het Groenste Hart

Een delegatie van het bestuur heeft in de zomer overlegd met een delegatie van het *Hâneker*-bestuur. Als uitvloeisel van dit overleg zijn wij lid geworden van *Den Hâneker* en hebben wij zitting genomen in de *Werkgroep Plattelandstoerisme*.

In oktober voerden we overleg met het Zuid-Hollands Landschap. Via onze website hebben we de aankoop door het ZHL van stroomdal-graslandreservaat De Luistenbuul ondersteund.

Verder hebben wij de *Stichting Het Groenste Hart* geadviseerd over mogelijkheden om de duurzaamheid in de toekomstige gemeente Vijfheerenlanden en omgeving te bevorderen.

Overleg met Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en Commissie Natuur en Landschap

Onze vertegenwoordiger heeft vijfmaal overlegd over natuurplannen, beleid en voorgenomen ingrepen in de ruimtelijke ordening in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Boomgaard Hagestein

In oktober bereikten ons plannen van derden om de door ons beheerde boomgaard aan de Biezenweg te Hagestein op te nemen in een zonnefarm. Na overleg met de eigenaar, *Stichting Het Oudemannenhuis en de Huisarmen*, lijkt dit gevaar afgewend.

Dick Kerkhof

WERKGROEP RUIMTELIJKE ORDENING & NATUURBESCHERMING

Vooroverleg over Ruimtelijke Ordening

In diverse klankbordgroepen en in de *Commissie Natuur en Landschap* van het *Gebiedsplatform* worden ook RO-aspecten behandeld. Onze inbreng in deze overlegorganen is weergegeven in het verslag van het bestuur.

Natuurcompensatie dijkversterking Ameide

De werkgroep heeft zich verdiept in de plannen voor natuur-, landschaps- en recreatiecompensatie die verband houden met dijkversterkingen nabij Ameide. Wij hebben geconstateerd dat tot dusver met de natuur- en landschapsbelangen voldoende rekening is gehouden, maar blijven het volgen.

Stroomlijn & verbreding A27

Omdat de door Rijkswaterstaat voorgestelde kap van een beperkt aantal bomen en delen van heggen in de Lekuiterwaarden in het kader van *Stroomlijn* geen ernstige gevolgen zal hebben, hebben we afgezien van het indienen van een zienswijze.

De plannen voor verbreding van de A27 gaven evenmin aanleiding tot het indienen van een zienswijze.

Reacties op plannen Zuid-Holland

Samen met de *Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland* en andere natuur- en milieuorganisaties in Zuid-Holland hebben we zienswijzen ingediend op een ontheffing van de Flora- en Faunawet die de Provincie Zuid-Holland wilde verlenen t.b.v. afschot van winterganzen en op de Ontwerp-Verordening en Ontwerp-Beleidsregel Uitvoering Wet Natuurbescherming Zuid-Holland.

Reactie op plannen voor bosontwikkeling in het Groene Hart

Een groot aantal organisaties, waaronder *Staatsbosbeheer*, *Stichting Natuur en Milieu*, de *Unie van Bosgroepen* en de *Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren*, heeft in 2016 plannen gelanceerd om te komen tot een forse uitbreiding van het Nederlandse bosareaal, dit uit duurzaamheidsoverwegingen. We hebben de initiatiefnemers gewezen op de hoge landschaps- en natuurwaarden van het Groene Hart, die voor een groot deel samenhangen met de openheid van het gebied – massale aanplant van bos verdraagt zich hier niet mee.

Overige ruimtelijke plannen

Wij hebben kennisgenomen van plannen tot bouw van een woning langs de Zijderveldselaan te Vianen en tot herinrichting van een klein deel van het Fort bij Everdingen en zagen geen aanleiding een zienswijze in te dienen.

Dick Kerkhof

WERKGROEP ONDERHOUD SCHAAPSKOOI

De werkgroep onderhoud Schaapskooi heeft in 2016 alleen de reguliere werkzaamheden gedaan zoals wekelijks het grind harken, het terras vrij houden van onkruid, het knippen van de meidoornhaag en een gedeelte van de houtwal terugzetten.

Piet Solleveld

BEHEER SCHAAPSKOOI

Het afgelopen jubileumjaar 2016 gaf voor de beheerscommissie veel extra drukte. Voorafgaande aan alle festiviteiten werd eerst de grote zaal opgeknapt. Hierover schreef ik al in DompHoorn 2-2016. In datzelfde nummer schreef ik ook uitgebreid over allerlei festiviteiten en recepties zoals de boekpresentatie van Simon Bakker op 22 april. Het planten van herinneringsbomen in onze drie gemeenten met na afloop een bijeenkomst voor betrokkenen en belangstellenden gebeurde op de officiële jubileumdatum 26 april. Een hoogtepunt was het symposium dat plaatsvond op 13 mei. Na een serie interessante lezingen werden tot grote verassing van de vele aanwezigen drie van onze meest actieve vrijwilligers koninklijk onderscheiden. Hierbij waren alle drie de burgemeesters van onze regio betrokken. Om dit laatste nog eens extra te vieren werd deze drie mensen nog een receptie aangeboden op 27 mei.

Maar hiermee was het feestprogramma nog niet klaar. Zaterdag 27 augustus was er een jubileum fietstocht georganiseerd. Het weer was goed, er deden dan ook ruim honderd mensen mee. De meeste reacties op de organisatie waren positief. Waarschijnlijk komt dit jaar een vervolg en wordt weer een fraaie fietsroute uitgezet.

In de week daarop werd een barbecue georganiseerd. Hiervoor werden door ons bestuur alle actieve vrijwilligers en de ereleden uitgenodigd. Dit werd een enorm gezellige avond; mensen van onze diverse werkgroepen zien elkaar soms tijden niet en konden zo weer eens bijpraten. Het bestuur werd dan ook geprezen voor dit initiatief en kreeg meermaals de suggestie om hier een jaarlijkse gebeuren van te maken.

Vanwege het jubileum werd dit jaar een feestelijke open dag georganiseerd met optredens van Het Arkels Visserskoor. Ook werd de uitslag van de jubileum fotowedstrijd bekend gemaakt. Eerder die dag werd voormalig voorzitter Jan Vink benoemd tot erelid van onze vereniging. Het was gezellig druk en ons bezoek vermaakte zich uitstekend. Onze voorzitter deed in een vorige DompHoorn al verslag van deze dag.

Bij dit alles was De Schaapskooi het bruisend hart van onze club en onze beheerders hadden het er maar druk mee. Naast dit alles gingen ook de normale jaarlijkse werkzaamheden gewoon door. Ik noem de 14 drukbezochte dia-avonden, de nieuwjaarsreceptie en allerlei vergade-

ringen, ook van andere werkgroepen. We ontvingen meerdere groepen van buiten voor een educatief programma, met of zonder broodmaaltijd. Ook maakten organisaties van onze locatie gebruik voor eigen activiteiten, waarbij onze beheerders dan zorgen voor een hapje of drankje. De extra inkomsten hiervan zijn nodig om de exploitatie rond te krijgen. Ook in het pas begonnen jaar zijn weer diverse activiteiten gepland. Houd de agenda in de gaten zodat u niets hoeft te missen.

Wij, de dames en heren van de beheerscommissie staan weer voor u klaar.
Namens het team,
Arie Versluis

DE GROENE WINKEL

In de Groene winkel worden uitgaven op het gebied van de natuur aangeboden, ook voor de jeugd. Uitgaven van het KNNV, Tirion, Vogelbescherming, de Vlinderstichting, en de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie zijn beperkt in voorraad. Omdat de verkoop van boeken terugloopt en de prijzen bij de uitgever nogal eens wijzigen, houden wij onze voorraden beperkt. Nieuwe uitgaven van uitg. KNNV kunnen wij eventueel wel op bestelling leveren. Zo zijn in 2016 een aantal veldgidsen paddenstoelen dl. 2 verkocht. Momenteel is het grote natuuractiviteitenboek "Alle kinderen naar buiten" van Marieke Dijksman en Jasper de Ruiters beperkt in voorraad en op bestelling leverbaar.

De keuze aan zoekkaarten en speciale informatiekaarten is groot en wordt waar nodig / mogelijk uitgebreid. De onderwerpen van de wenskaarten in het rek werden en worden steeds aangepast aan het seizoen en de voorraad aangevuld.

Voor de diverse DVD's over tuinvogels, roofvogels en uilen kan men bij ons terecht, evenals voor de DVD over de Zouweboezem en de in eigen beheer gemaakte cd met informatie over amfibieën.

De diverse nestkasten, eveneens gemaakt in eigen beheer, worden over het algemeen goed verkocht, evenals een aantal speciaal bestelde en voor ons gemaakte eendenbroedkorven.

Het is de bedoeling onze werkzaamheden in het komend jaar op deze manier voort te zetten.

Sonja van Baren

WERKGROEP BEHEER COLLECTIE

In 2016 zijn zo wel de insektencollectie, als de collectie opgezette vogels en zoogdieren uitgebreid. Daarnaast is de insektencollectie opnieuw ingericht en in andere, beter sluitende, insektendozen geplaatst. Hiertoe zijn de kasten aangepast door Arie Versluis. Het aantal dozen is iets verminderd, van 78 naar 74, maar dit is geen beletsel een fraaie overzichtscollectie op te bouwen. Er zijn omstreeks 80 soorten insekten aan de collectie toegevoegd.

Voor wat betreft de vogels en zoogdieren zijn deze aantallen minder groot. In de collectie zijn geplaatst: Vuurgoudhaantje, Kolgans, Matkopmees, Dwerggans, Grote stern, Witvleugelstern, Pijlstaartend man, en een Beflijster. Er zijn nog enkele dieren bij de preparateur, welke in de komende tijd toegevoegd kunnen worden.

Cees Gielis

WERKGROEP EDUCATIE

Bezoek scholen aan de Schaapskooi

Door omstandigheden zijn in 2016 geen projecten voor leerlingen van de basisscholen aangeboden. Wel hebben wij medewerking verleend aan leerlingen van het voortgezet onderwijs, die bij ons hun GPO's (= grote praktische opdracht), een onderdeel van het eindexamen, hebben voorbereid en deels uitgewerkt.

In 2017 worden weer projecten aan de scholen aangeboden. De basisscholen in de Vijfheerenlanden worden hierover benaderd, ook als er andere projecten tussendoor zouden komen. We hopen weer veel leerlingen te mogen ontvangen.

Sonja van Baren

Jeugdactiviteiten

Dit jaar zijn weer verschillende jeugdactiviteiten verzorgd, die matig tot druk bezocht werden. Zo hebben we in de winter o.a. naar vogels gekeken en vetbollen gemaakt. Tijdens het Lentefeest waren de hele dag kinderen in de weer. De aantallen hebben we niet bijgehouden.

Ook op de Opendag in oktober was er een programma voor de jeugd en was er de hele dag van alles te doen. Zo begon de dag met het tellen van vogels in het gebied achter de Schaapskooi voor SOVON. In november stonden paddenstoelen centraal in, maar vooral ook achter de Schaapskooi.

Bij de maandelijkse watervogeltellingen rond Leerbroek, Schoonrewoerd, gaan stevast enkele jongens mee.

Chris Kramer

Dialezingen

Dialezingen 2015		
2016-01-14	Henk Tromp	IJsland
2016-01-28	Jan Vermeer	Witte Veluwe
2016-02-11	Hans de Braal	Israel
2016-02-25	Gerard de Kroon	Waterrallen
2016-03-10	Johan Elzenga	Roofdieren
2016-03-24	Fred de Gier	Omgeving Nijmegen
2016-10-06	Joke Stuurman	Van Burgenland tot Bükk
2016-10-20	Eric Gibeus	Onderwater

2016-11-03	Eenbergen en v.d. Heijden	3d
2016-11-17	Fred de Gier en Marieke van Haaster	Afrika
2016-12-01	Annette van Berkel	Vlinders
2016-12-15	Wiggele de Haas	Spanje, Portugal
2016-12-29	Astrid Kant	Grutto's
2016-04-27	Leden voor leden:	
	Hille de Bruin	Beelden van IJsvogels
	Cees Gielis	Supermacrofotografie
	Cees Gielis	Lesbos

De lezingen werden gemiddeld door 71 personen per avond bezocht in het 1^e blok. In het 2^e blok was dat 67 personen. Wat minder dan we gewend waren. Door de hogere opbrengst was het financiële resultaat voor beide blokken positief. Wel wordt het steeds moeilijker om op dit niveau de mensen te vinden met een lezing om de veertien dagen. Juist dit concept werkt goed. Wel zal er in de begroting rekening mee gehouden moeten worden dat het resultaat omlaag gaat vanwege hogere kosten (inclusief reiskosten) van de sprekers.

Simon Bakker

VOGELWERK GROEP

De vogelwerkgroep is in 2016 weer veel in het veld te vinden geweest. Voor het zesde jaar op rij nu wordt een groot deel van de Vijfheerenlanden gemonitord als het gaat om de voor- of achteruitgang van de vogels. De periode is te kort om echte uitspraken te doen over het wel en wee van de vogels in onze streek. Het project Ruimte voor de Rivier en de daarmee afgegraven uiterwaarden heeft al wel de nodige leuke soorten voortgebracht. Voorheen alledaagse soorten als de patrijs zien we steeds minder.

Zwarte Sterns

In de Linge bij Kedichem lagen weer een aantal vlotjes te wachten op de terugkeer van de Zwarte Stern uit het overwinteringsgebied. Wanneer de paartjes eenmaal een geschikt vlotje hebben uitgezocht om te broeden worden de nesten goed in de gaten gehouden. Het lange wachten wordt beloond als de eerste pullen tevoorschijn komen. Dan vliegen ouders af en aan om hun kroost groot te brengen. De gevaren voor de kleine sterntjes zijn groot. Predatie en slecht weer zorgen er voor dat van de 15 broedparen er slechts 13 een uitvliegend jong voortbrengen.

Ringen

De vogelwerkgroep is in de persoon van Rien de Keijzer ook betrokken bij het ringen van uilen en torenvalken in de wijde regio. Er zijn 13 bosuilen,

11 steenuilen en 26 kerkuilen aangetroffen in de nestkasten. Ook 12 torenvalken bleken de kasten aantrekkelijk genoeg te vinden om het levenslicht te zien. Een vogelringer kon de meeste vogels van een ringetje voorzien. De terugmeldingen van deze ringen leveren waardevolle informatie op over hoe ver de jongen uitvliegen en hoe oud ze worden.

Watervogeltellingen

Voor het zesde jaar op rij worden tussen oktober en april de watervogels geteld voor SOVON Vogelonderzoek Nederland. Op en langs de Linge gebeurt dat, heel slijk, vanaf een zalmschouw.

Vogelweek

Onder leiding van Hans Evers werd er in de Vogelweek van Vogelbescherming Nederland een excursie georganiseerd tussen Fort Everdingen en Werk aan 't Spoel. Een kleine 20 belangstellenden konden genieten van de prachtige Lekuiterswaarden in het voorjaar. Bosrietzanger, kleine karekiet en rietzanger zongen vanuit riet en bosjes. Een paartje ijsvogel vloog af en aan. Op de Lek dobberden dodaarzen. Een roodborstapuit liet zich mooi in de kijker zien. Ook in 2017 gaan we weer op pad!

Punt Transect Telling

Hans Evers heeft ook een mooie route door de Vijfheerenlanden gemaakt. De PTT houdt in dat er jaarlijks in december langs een vaste route steeds op 20 dezelfde plaatsen alle vogels geteld worden.

Broedvogel Monitoring Project

In twee gebiedjes houdt Hans zich bezig met dit project van SOVON. De truck is om tijdens het broedseizoen alle broedparen binnen een gebiedje vast te leggen.

Open Dag

Vanzelfsprekend stond de VWG ook dit jaar weer op de open dag van de Schaapskooi. In het kader van de Eurobirdwatch werden 's ochtends de vogels achter de Schaapskooi geteld.

Tot slot

Veel dank aan alle leden van de vogelwerkgroep voor hun inzet!

Christiaan Diem

WERKGROEP NESTKASTEN

De werkgroep nestkasten bestaat sinds een paar jaar uit Rien de Keizer en ondergetekende. We zijn nu meer op kasten van Kerkuilen, Bosuilen, Steenuilen en Torenvalken gericht. Ook leggen we vlotjes uit voor Zwarte sterns en maken we broedgelegenheid voor IJsvogels.

De broedresultaten waren zeer goed. Geringd zijn 13 Bosuilen, 11 Steenuilen, 26 Kerkuilen, 12 Torenvalken. Er zaten ook nog nesten van andere vogels in, te weten, 7 Holenduiven, 5 Spreeuwen, 6 Kauwen en 3

Nijlganzen.

Bij de Zwarte Sterns zijn van 15 vlotjes 13 pullen uitgevlogen. Dat is minder dan 1 jong per nest en dat is niet genoeg om de stand toe te laten nemen.

Bij de Schaapskooi is minstens een nest IJsvogels uitgevlogen; dat is te zien aan de uitwerpselen buiten de nestgang.

Verder hangen er nestkastjes bij de Schaapskooi, de boomgaard aan de Kerkweg in Schoonrewoerd en in de boomgaard aan de Biezenweg in Hagestein. De resultaten zijn als volgt:

Schaapskooi: 8 kastjes bebroed door Ringmus, 4 door Huismus, 9 door Koolmees, 17 door Pimpelmees, 1 door Grauwe Vliegenvanger, 1 door Spreeuw en een onbekend. Ook bleek er tijdens het schoonmaken van een kastje in de openkapschuur een vleermuis in te zitten.

Kerkweg: 4 Ringmus, 2 Koolmees. We hebben hier wat kastjes bij gehangen.

Biezenweg: 4 pimpelmees, 5 Koolmees, 1 Ringmus. Ook hier zijn wat nieuwe kastjes opgehangen.

Piet Solleveld

LANDSCHAPSBEHEER

Jaarverslag VUT- groep: onderhoud knotwilgen

Terugblikkend op het afgelopen jaar kan er gezegd dat de werkgroep landschapbeheer veel gedaan heeft.

Er werden 644 wilgen geknot en het hout werd versnipperd. Ook werden op diverse plekken hoogstam fruitbomen gesnoeid.

Het was voor de tweede keer dat we in samenwerking met de projectgroep "De Knotwilg" en "Geen tak de streek uit" met een versnipperaar door de Vijfheerenlanden zijn getrokken. Het was een goede actie en nu gelukkig wel rendabel. Dit kwam onder meer door de eigen bijdrage van € 1,50 per boom.

Inmiddels hebben we nieuwe afspraken en contacten gemaakt (Wellantcollege, van Muiden en Verhoef). Ook nu zal er per wilg een kleine bijdrage gevraagd gaan worden. Als het dikke hout eruit gehaald wordt, gaat deze bijdrage omhoog. Het te versnipperen resthout levert weinig goede snippers op voor verwerking.

Ook kregen we ondersteuning van de medewerkers van De Winkel en Zo. Onder leiding van een begeleidster kwamen er iedere woensdag een drietal mensen. Zij waren een welkome ondersteuning bij het knotten.

In het voorjaar werden er nieuwe hoogstam fruitbomen aangeplant. Deze zijn goed aangeslagen.

Enkele mannen van de groep Landschapbeheer hebben in het voorjaar tijdens het Lentefeest en vele ook op de Open Dag / Sapdag, hun aandeel geleverd om deze dagen te doen slagen.

Het weer speelde in het voorjaar niet mee. Zo konden we vanwege de nattigheid op een aantal adressen niet knotten. Daarnaast werd het ook

moeilijk om te gaan versnipperen. Op een aantal adressen konden we pas in de maand mei gaan versnipperen. Ondanks alle voorzorgsmaatregelen bij het natte weer zijn er toch nog mannen onderuit gegaan vanwege de nattigheid. Zo bleek dat de modderige ondergrond vaak erg glad was.

In mei werd door Peter Stappershoef, Arie Versluis en Johan Stevens een extra klusje geklaard in Everdingen i.v.m. de aanleg van een kas ten behoeve van de Winkel en Zo. Er werden een aantal grote bomen gekortwiekt.

In de zomer werd er fruit geplukt. De mannen plukten ongeveer 26000 kg aan appels en peren. Hier werd voor het grootste deel sap en stroop van gemaakt.

Zodra de blaadjes in november vielen werd het knotten weer opgepakt. Nu zonder de medewerking van de mensen van "Winkel en Zo". Zij moesten ingezet worden bij hun eigen projecten. Ik kan nu wel zeggen dat wij ze erg missen.

Voor de 2^e keer leenden we gereedschap bij de "Groene Motor". Dit bevat prima: goede pistoolzagen, jiri zagen en snoeimateriaal.

Arie Versluis en Johan Stevens volgden in november een 3 daagse cursus kettingzagen. Zij zijn nu voor 5 jaar gecertificeerd. De kettingzaag werd bij het knotten regelmatig ingezet. Het hout wordt steeds dikker en zwaarder. Dan valt het voor een groot aantal mannen niet meer mee om de zwaardere takken eraf te zagen. En we worden ook steeds ouder....

Terugkijkend kan gezegd worden dat we met z'n allen weer een flinke prestatie geleverd hebben. Een dikke pluim voor de mannen.

Johan Stevens

WERKGROEP HOOGSTAMFRUIT

Het plukseizoen begon op 26 juli en eindigde op 17 oktober 2016. Bijna het hele seizoen hebben we prachtig weer gehad om te plukken.

Op de zaterdagen werd er door 4 personen geplukt aan de Biezenweg in Hagestein, deze boomgaard wordt door de vereniging gepacht en door deze vier personen onderhouden. Dat leverde 4.667 kg appels en 1.114 kg peren uit deze boomgaard op.

Door de week werd op 18 verschillende locaties geplukt door 19 verschillende personen. Er is 33 keer geplukt. De hoeveelheid die geplukt is per boomgaard varieerde van 22 tot 6293 kg. In totaal plukten deze mensen 15.826 kg appels en 4.572 kg peren.

Samen dus 20.493 kg appels en 5.686 kg peren, maakt een totaal van 26.179 kg fruit, wat een mooie oogst genoemd kan worden.

Het geringe aantal peren kwam voornamelijk doordat er voor de Clapp's Favourite geen afzet was en de oogst van de Fondante de Charneux (Légipont) grotendeels mislukt was.

In de boomgaard van dhr. B.W. Bikker, aan de Kerkweg in Schoonrewoerd, zijn dit jaar nogal wat takken afgescheurd/gebroken. Dit kwam door de

ouderdom van de bomen en door de grote hoeveelheid fruit die er dit jaar aanhing. Enig onderhoud en vervanging van bomen in deze boomgaard is noodzakelijk.

De eerste 10.000 kg fruit is gebruikt om sap en stroop van te maken.

De schuurverkoop is dit jaar iets gestegen. Ik neem aan dat ieder lid weet dat het mooiste fruit wordt uitgezocht voor de verkoop in de zelfbedieningswinkel in de schuur achter op het terrein, voor € 0,50 per kilo. Voor het overige fruit is afzet gevonden. De totale financiële opbrengst was € 7.230,00.

Enige zorg is er ook nog wel. Verschillende pluklocaties staan te koop of zijn reeds van eigenaar gewisseld. Of deze locaties voor ons behouden blijven om daar te plukken, moet worden afgewacht.

Verder blijkt dat de groep op de woensdagen nog wel uit een redelijk aantal personen bestaat, maar soms moet er alle dagen van de week geplukt worden en dat is voor velen een probleem. Dit blijkt wel uit de volgende cijfers: van de 33 keer dat er geplukt is, was er één persoon 29 keer en een ander 26 keer aanwezig, dan volgt er een groepje dat tussen de 10 en 16 keer aanwezig was en dan een groep die wat minder aanwezig was. Het zijn allemaal vrijwilligers, dus iedere keer dat zij komen is natuurlijk zeer te respecteren, maar hieruit blijkt wel dat de groep die meerdere dagen per week kan plukken zeer beperkt is.

Op 19 oktober hebben we de ladders, de kisten, de bus, de fruitwinkel en het terrein opgeruimd en hebben we dit seizoen met een lekker hapje en drankje, gezellig afgesloten.

Stef de Ridder

Jaarverslag Plantenwerkgroep 2016

In 2016 zijn we 6 keer op pad geweest om planten te gaan kijken.

Hierna volgt een korte beschrijving van deze planten excursies:

Op 3 april zijn we gestart met **stinzenplanten** zoeken bij **Kasteel Neerrijnen** onder leiding van Jules Klees. In de kasteeltuin zien we o.a. sneeuwkllokjes, bostulpen, holwortel, kerstroelen, voorjaarshelmbloem, knikkende vogelmelk en de blauwe anemoon (foto).

De voor ons bekende **Everdingerwaard** kwam op donderdagavond **19 mei** aan de beurt. Een groot gebied is hier op de schop gegaan in 2007. Sinds 2008 proberen we elk jaar de planten die hier zijn gaan groeien op naam te brengen. Op 19 mei 2016 beginnen we dit jaar met 7 personen te inventariseren aan de westkant van het Fort. In dit gebied met veel wilde planten vinden we o.a. groot streepzaad, de bijenorichis, esparcette, grote ratelaar, kamgras, zeegroene rus, grote vossenstaart en echte koekoeksbloem. Daarna lopen we verder naar de Lek richting Everdingen

en in het weiland langs de Lek vinden we o.a. heksenmelk, watermunt, herts-munt, engelwortel, kruisdistel, wilde betram en de prachtige veldsalie. In totaal hebben we 86 planten gedetermineerd.

Op 30 juni gaan we op donderdagavond voor de 2^e keer naar de **Everdingerwaard** met 3 personen. Deze keer vinden we planten die wat later in bloei staan, zoals: de **moeraswespenorchis** (foto), grote pim-pernel, duizendguldenkruid, moeraswalstro, moerasandoorn, fraai duizendguldenkruid. Het mooie van de Everdingerwaard is dat er een langere periode veel planten in bloei staan, die eenvoudiger te determineren zijn.

Op 24 juli gaan we in **Buren de planten bij de Tichelgaten bekijken**. In dit gebied is de klei afgegraven door de steenfabriek en de zandgronden bleven over. Deze zandgronden vormen de voedingsbodem voor de aanwezige planten. We vinden hier veel moeraswespenorchissen, vleeskleurige orchis en de brede wespenorchis. Ook staat er duizendguldenkruid, echte koekoeksbloem, veldlathyrus en parnassia. In totaal vinden we hier 130 soorten planten.

Op 28 augustus hebben we gekozen voor een plantenexcursie in **de uiterwaard bij Vianen**. We beginnen bij de parkeerplaats bij het zwembad en lopen onder de Viaanse brug door richting Vianen. Dit is een plek met toch wel een aantal bijzondere planten, zoals agrimonie, bleekgele droogbloem, geoorde zuring, grote engelwortel, herts-munt, kattedoorn, kleine varkenskers, melganzevoet, veldlathyrus, vlasbekje en wouw.

Onze laatste plantenexcursie was **op 25 september**. We gaan met Dick **'t Waalse waard** inventariseren. Bij en onder de Hagesteinse brug, aan de noordkant van de Lek gaan we planten zoeken, op de plek waar nieuwe geulen voor ruimte voor de Lek gegraven zijn. We lopen de geul en de Lek langs van west naar oost en terug. We vinden hier totaal 210 soorten wilde planten. Enkele bijzondere soorten zijn: Engelse alant, smalle aster, beekpunge, de bleekgele droogbloem, liggende-, rode-, mel-, welriekende- en stippelganzevoet, geoord- en knopig helmkruid, goudzuring, papegaaienkruid en vlasbekje.

Tenslotte hebben we op een paar donderdagavonden zelf meegebrachte planten gedetermineerd. Daarnaast kijken we tijdens onze vogelexcursies van de excursiecommissie regelmatig naar de planten die we onderweg tegenkomen.

Op www.natuurcentrum.nl staat onder *groepen*, daarna *planten*, een lijst met alle planten die we tijdens onze excursies opgeschreven hebben.

In 2017 gaan we op dezelfde voet weer verder met planten zoeken en determineren.

De plantenwerkgroep

AMFIBIEËNWERKGROEP

Het is van salamanders moeilijk waar te nemen wanneer ze nu trekken. Meestal zijn er één á twee avonden c.q. nachten in februari dat ze op pad gaan om voor nageslacht te zorgen. Daarna, in maart zie je ze ook nog wel trekken maar niet meer in grote getalen. In februari ben je nog niet zo beducht op amfibieëntrek. Ik dacht: “dit jaar zullen ze me niet ontgaan” en zulks geschiedde. Ik ben al in januari op pad gegaan. Heb toen al een paar salamanders gezien maar de meeste gingen eind februari verdeeld over twee dagen.

De padden zijn dit jaar zeer verdeeld gegaan. Normaal gesproken concentreert zich dit op twee á drie avonden. Dit jaar was het zeer verspreid, eind maart begin april ben ik gedurende 14 dagen iedere avond op pad geweest. Geen verplichtende afspraken maken in die tijd en hopen dat ze op zondagavond gaan of tijdens een voetbalwedstrijd; dan is er weinig verkeer. Ik doe wel eens een schietgebedje en geef de diertjes ook altijd aan dat ik er aankom. De meeste wachten dan ook keurig tot ik ze in hun nekvel grijp en naar de andere kant van de dijk breng, doen ze dat niet dan loopt het wel eens slecht af met ze. Ik denk zelfs dat ze inmiddels zo geprogrammeerd zijn dat ze aan de rand van de dijk wachten tot ze hun jaarlijkse luchtreis maken. Zo zijn er dit jaar toch weer een paar duizend amfibieën die we naar de overkant van de dijk hebben geholpen.

Resultaten van 2016:

Salamanders	levend	391	Salamanders	dood	80
Padden	levend	1457	Padden	dood	590
Kikkers	levend	94	Kikkers	dood	32
Heikikkers	levend	9			
Kamsalamanders	levend	4	Kamsalamanders	dood	6
Totaal: 2663	levend	1955			708

Een speciaal woord van dank aan Gijs van Elk die ieder jaar weer zorgt dat we de tellingen in keurige tabellen krijgen voorgeschoteld. Het is dan ook zeer terecht dat het de koning heeft behaagd hem daarvoor een lintje te geven. Gijs zet over in Amaliastein, een wijk in Vianen grenzend aan de Lekdijk.

Daar zijn het aantal overgezette salamanders gedecimeerd en ook het aantal overgezette padden is sterk afgenomen. Omtrent de redenen tasten wij nog in het duister, het ligt niet aan zijn wel of niet present zijn op de dijk. Verheugend daarentegen is dat op de Industrieweg in Leerdam het aantal waarnemingen omhoog is geschoten. Zo zijn daar b.v. 400 padden overgezet met dank aan Reinout Schreuders en Eva Bogerd.

Overzetten is best leuk werk vind ik. Ik doe dat rond Everdingen en dan op de Lekdijk. Het is dan ook de tijd dat er veel vogels in de uiterwaard zitten en dat is ook te horen: grutto's, Kieviten, ganzen, kluten en wat dies meer zij. Mocht iemand denken: "Dat lijkt me ook wel wat", we kunnen nog wel wat versterking gebruiken. Rest mij een iegelijk te bedanken voor zijn\haar inzet, dit ook mede namens de amfibieën.

Tijmen den Besten
coördinator van de paddenwerkgroep

WERKGROEP INSECTEN

De werkgroep heeft in 2016 elke 2^e woensdag avond een bijeenkomst gehouden (behoudens in de zomermaanden). Er is gewerkt aan de fauna van de Vijfheerenlanden, waarbij de aandacht is toegespitst op het determineren van insecten welke in de jaren ervoor zijn aangetroffen. Voorbeelden van het gedetermineerde materiaal zijn in de collectiedozen in de Kleine Zaal in de Schaapskooi geplaatst. Het betreft dieren van vrijwel alle orden. Orden welke dit jaar voor het eerst in de collectie geplaatst zijn, zijn bladvlinders en schuimcicaden.

Helaas hebben we, wegens verhuizing naar Ede, afscheid moeten nemen van een van onze zeer actieve leden, Frank van Nunen. Hierdoor is onze slagvaardigheid op het gebied van de kevers in onze regio helaas sterk verminderd.

Cees Gielis

EXCURSIEWERKGROEP

In 2016 organiseerden we 20 excursies. Totaal namen ongeveer 251 personen aan deze excursies deel.

Onze excursies kunnen dichtbij zijn zoals naar de Zouwe, langs de Lek of in Biesbosch, langs de Linge of verder weg zoals naar Benschop, de Kwade Hoek op Goeree of Texel.

Tijdens de excursies dichtbij zien of horen we het gehele jaar door de kleine vogeltjes zoals huismussen, merels, kool-, staart-, pimpelmezen en roodborstjes. Op de uiterwaarden langs de Lek en de Waal zitten veel grauwe- en brandganzen. Een aantal van deze ganzen trekt naar het noorden. Grauwe-, Canadese ganzen en wilde eenden vinden we ook veel op de Linge en de Koornwaard plas.

In de Zouwe en andere rietvelden komen eind maart of begin april de tijk tjaf, de blauwborst en de purperreiger aan uit Afrika, ongeveer een week later horen we de rietzanger en de fitis. Eind april kunnen we de bosrietzanger boven in een struik zien en horen.

In mei leggen vogels eieren, dan gaan veel vogels verborgen broeden en zijn veel minder te horen en te zien. Na de broedtijd van een paar weken komen de pullen uit het ei en nog een paar weken later, begin juni, kunnen we de jonge vogeltjes zien.

In juli gaan we elk jaar met Anko en René de Graaff vlinders zoeken op de Veluwe. Dit jaar hebben we het gentiaanblauwtje en de eitjes van deze vlinder op de klokjes gentiaan gezien. Tijdens deze excursie zien we ook de hageheld, de grote beervlinder (foto) en de rups van de nachtpauwoog.

In augustus gaan we elk jaar naar Plan Tureluur om de watervogels te bekijken, zoals de lepelaar, geoorde fuut, tureluur, zwarte ruit, wulp, groenpootruit en zilverplevieren.

In september zijn we een week naar Texel geweest met 12 personen. Op Texel kunnen we prachtige wandelingen maken in de duinen bij De Hoorn, De Koog, de Slufter en de Krim. In de duindoorns doen de spreeuwen zich tegoed aan de rode bessen. In de Slufter zien we o.a. lepelaars, rosse grutto's, bontbekplevieren en bonte strandlopers. Langs de Waddenkant zijn een aantal binnendijkse putjes waar je heel goed vogels kunt spotten, zoals wulpen, watersnippen, bontbekplevieren, kemphanen, kluten en rotganzen. Ook het nieuwe natuurgebied Utopia bij De Schorren is de moeite waard om te bezoeken, dit jaar zien we de zeldzame grauwe franjepoot, geelpootruit, zwarte ruit, graspieper, rotgans en de grote stern.

In de herfst zoeken we naast vogels en planten ook paddenstoelen op. Voor paddenstoelen zijn we dit jaar naar de Kampina, landgoed Nijenrode, het Lingebos en naar het Deelerwoud geweest. Waarbij we totaal wel ongeveer 100 soorten paddenstoelen gezien hebben, b.v. witte kuifzwam (foto), zadelzwam, inkszwammen, tonderzwam, melkzwammen, dennen-vlamhoed, nevelzwam, berkenzwam, bundel franjehoed en elfenbankje.

De excursie naar de Biesbosch in november met 30 personen had wel onverwacht veel belangstelling. Het weer was goed en we hebben veel vogels gezien of gehoord, zoals de cetti's zanger, veldleeuwerik, wulp, zeearend, kemphaan, zwarte zwaan, watersnip, aalscholver, grote bonte specht, pijlstaart, nijlgans, wintertaling en blauwe kiekendief. Op een weiland bij polder Malta waren waterbuffels te zien.

Al met al hebben we dit jaar veel vogels gezien, maar ook planten, vlinders en paddenstoelen. In 2017 gaan we op dezelfde voet verder. Tot ziens in 2017.

Bart, Jopie, Jules, Gerrit, Eduard en Rein.

Jaarverslag Excursies Tussendoor 2016

Dit jaar waren er 20 excursies met 151 deelnemers.

Ook zijn we een week naar Texel geweest, sommigen gingen een week-end, een lang weekend, een midweek of de gehele week mee. We waren met 16 mensen.

We begonnen het jaar met 3 winterwandelingen:

Plantage Willem II -, we zagen o.a. damherten, gallowayrunderen, koninkpaarden en waar we voor gingen de klapekster.

Ridderoordse Bos: veel zwammen op dood hout en kleine vogels zoals staart-, kool- en pimpelmezen boomklevers en boomkruiper.

Naarder Eng: wandeling door het bos, langs akkertjes en uitzicht op het Gooimeer. Heerlijk zonnetje, lekker gewandeld, weinig vogels op het Gooimeer.

3 Keer gingen we speciaal voor vogels op pad:

Vogelen in Waverhoek en bij het Landje van Geijse: veel vogels gezien, te veel om op te noemen.

Vogelweek Hellegatsplaten: leuke excursie met een gids uit de omgeving, de zeearend liet zich uitgebreid bekijken en we komen een albino bergeend tegen.

Vogelweek Vlietlanden en Starrevaart: veel watervogels maar ook de kleinere soorten zoals de blauwborst.

Tijdens de week op Texel hebben we zo'n 92 verschillende soorten vogels gezien. Met een boswachter van Natuurmonumenten naar Waal en Burg, wandelen in het paradijs van Jac.P Thijsse met graslanden vol orchideeën en weidevogels. Harlekijnen in verschillende kleuren w.o. de zeldzame witte en ook de zeldzame addertong. Hier broeden grutto's, we zien scholekster, kluut, tureluur en de veldleeuwerik. Later in de week naar de schorren, ook met de boswachter, een pittige wandeling door het slik en we moesten wat geulen oversteken. We zien de meeuwen- en lepelaars broedkolonie, de jonge lepelaars zijn heel goed te zien. We doorkruisen het hele eiland en zien te veel om op te noemen.

Avondexcursie langs de Zouwe, frisse wind, weinig vogels gezien alleen de zwarte sterns waren druk met het voeren van de pullen.

Wandeling in het Merkske, gids Koos Maat: mooi gebied een mozaïek van heidevelden, natte bloemrijke graslanden, akkers en bosjes en veel vlinders.

Groene Jonker: vogels kijken, veel te zien ook al soorten die terug zijn uit hun broedgebied.

Wandeling op het Houtdorperveld mix van bos en heide.

Iets nieuws! Erop uit met de fiets langs de Lek vanaf Fort Everdingen tot Wijk bij Duurstede en terug, dan langs de Vecht vanaf Breukelen richting Vreeland, langs de Loosdrechtse plassen naar Breukelen. Als laatste fietsen langs de Eem. We vertrekken uit Amersfoort en gaan naar

Bunschoten daar pakken we de fietsboot naar Amersfoort, een vaartocht van 4 uur - heerlijk want het was een warme dag.

Fietsen is een blijvertje bij Excursies Tussendoor.

Paleis het Loo hier kan je gemakkelijk een dag verblijven. Veel te zien: het museum, het paleis, de tuinen en het parkbos.

Tichelgaten paddenstoelen de regen van de afgelopen week is goed geweest voor de paddenstoelen we vinden 35 soorten.

Pestvogels IJmuiden en de Zuid Pier. De pestvogels kunnen we goed bekijken - zo'n mooie vogel! Daarna naar de Pier. De zee is onrustig, op het strand zien we een groep sneeuwgorzen en een torenvalk met prooi. Vanaf de pier o.a. steenloper, oeverpieper, grote en zwarte zee-eend.

Paddenstoelen achter de Schaapskooi. Thijmen, Jannie en Lida konden zo'n 30 verschillende paddenstoelen op naam brengen, een geslaagde middag.

Winterwandeling Zanderij Maarn: het heeft gevoren, hier en daar een laagje rijp. We vinden nog behoorlijk wat paddenstoelen ook de zeldzame populierenschijfzwam.

Oudejaarswandeling Goilberdingerwaard: het is mistig en het blijft mistig, prachtig - alles bedekt met een dikke laag rijp. We vermaken ons prima. Om het jaar af te sluiten gaan we naar de Veldkeuken en genieten van koffie of erwtensoep.

Excursies Tussendoor
Jopie de Gans

Nieuwtjes & Weetjes - dat is nieuw in 2016

Ik verzamel info uit nieuwsbrieven, enz. Er zijn Nieuwtjes en Weetje over: amfibieën, insecten, lezingen & exposities, onderwater, paddenstoelen, planten, TV & film, vlinders, vogels en zoogdieren. Voor iedere rubriek kan je je apart aanmelden bij: jopiedegans@hotmail.com. In totaal gingen er in 2016 gerekend over alle Nieuwtjes & Weetjes 312 mailtjes de deur uit.

Jopie de Gans

WERKGROEP PUBLIC RELATIONS

De werkgroep PR vergaderde in 2016 vijfmaal. Op de agenda stond vooral de voorbereiding van concrete activiteiten, maar er is ook gefilosofeerd over de rol van de werkgroep.

We hebben aan de weg getimmerd op de volgende door anderen georganiseerde evenementen: Moestuinerdag Tuincentrum Huiting, Fietsvierdaagse Hoornaar (kwam langs de Schaapskooi), Glasstadmars Leerdam en Jaarmarkt Noordeloos.

Natuurlijk was de werkgroep ook actief op onze eigen Open Dag op 1 oktober. Het grootste werk in en rond onze eigen Schaapskooi was de organisatie van drie Jubileumfietsochten op 27 augustus. Deze activiteit was een groot succes, er waren 115 enthousiaste deelnemers.

Wim Pons en Dick Kerkhof verzorgden presentaties over onze vereniging voor de Lions Club en de Probusclub uit Vianen. Verder heeft de werkgroep posters gemaakt of laten maken en deze verspreid, informatie geplaatst op diverse websites en persberichten doen uitgaan.

De werkzaamheden van de webmaster vallen ook onder PR – zie daarvoor zijn aparte verslag.

Dick Kerkhof

Website en ICT

De website is grondig onderhanden genomen:

de Agenda is gereorganiseerd. Activiteiten zijn nu volgens een vaste indeling vindbaar.

Er zijn twee nieuwe onderdelen toegevoegd: de Nieuwsrubriek en de Webwinkel.

De Waarnemingen-rubriek is uitgebreid en optisch verbeterd.

Er is tijdelijk een speciale rubriek voor ons jubileumjaar ingericht: 'Jubileum 50 jaar 'Natuur- en Vogelwacht'. Hierin zijn de belangrijkste activiteiten rond het jubileum vastgelegd.

Er is een begin gemaakt met het verbeteren van de rubriek Werkgroepen.

Intern is voor de planning van ruimtes in de Schaapskooi sinds 1 januari 2017 een Google agenda ingericht en in gebruik genomen.

Voor het registreren van de locaties van uilen en een klein aantal andere vogelsoorten wordt nu gebruik gemaakt van Google Maps.

Na lang te hebben moeten wachten op vogelgegevens van Sovon zijn de werkzaamheden voor een digitale Avifauna van de Vijfheerenlanden weer opgepakt.

Hans Evers

REDACTIE DE DOMPHOORN, ONS VERENIGINGSBLAD

Ons verenigingsblad, De DompHoorn, verscheen in maart, juni, september en december 2016.

Een waar kunststukje is het maartnummer, het jubileumnummer, geworden. Maar liefst 106 pagina's dik! Een echt bewaarboekje boordevol terugblikken op 50 jaar Natuur- en Vogelwacht. Wat is er veranderd in de natuur? In hoeverre is onze visie op natuur en landschap veranderd? Vele leden schreven vanuit hun specialisme over onze Vijfheerenlanden en de inspanningen van onze vereniging. Kleurenfoto's gaven aan dit nummer nog een extra dimensie.

Ook de drie andere DompHoorns van het jaar 2016 brachten weer nieuws, actualiteiten, vele terugblikken en zaken om over na te denken rond onze Schaapskooi. Elk nummer laat steeds weer zien dat de Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden een actieve vereniging is. Zeker in dit jubileumjaar werd dat actieve heel duidelijk. In de eerste DompHoorn werd een fotowedstrijd aangekondigd, in de laatste uitgave van 2016 stond de

oplossing en de uitslag. Wat is er dan toch veel veranderd, zo zichtbaar op de foto's. Eigenlijk nodigt ons blad steeds weer uit tot: bladeren en plannen maken. En daar maken we het dan ook voor, met veel plezier. Dank aan allen die bijdragen hebben geleverd aan onze Dompfoorn in welke vorm dan ook.

Jolanda Lemcke

VOGELWAARNEMINGEN

De vogelwaarnemingen die digitaal worden doorgegeven, worden ieder kwartaal door dhr. Hans Evers bewerkt, geschikt gemaakt voor plaatsing in de Dompfoorn en voorzien van een inleiding en commentaar. Met dank aan Hans Evers en alle mensen die hun waarnemingen doorgeven.

WERKGROEP WINTERVOEDERING

Deze werkgroep is dit jaar niet tot actie overgegaan.

BEDANKT

Het bestuur wil de contactpersonen van de verschillende werkgroepen bedanken voor het insturen van hun jaarverslag. Zonder hun bijdrage was het niet mogelijk geweest dit jaarverslag te maken.

S. van Baren